

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA KALISZA

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Mieście Kaliszu na lata 2022-2024.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021r., poz. 1372 ze zm.) i art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U z 2020 r., poz. 821 ze zm.), uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Mieście Kaliszu na lata 2022-2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE KALISZU NA LATA 2022-2024

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	str. 3
II. DIAGNOZA SPOŁECZNA	str. 5
2.1. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RODZIN	str. 8
III. ASYSTENT RODZINY	str. 19
3.1. ZADANIA ASYSTENTA RODZINY	str. 22
3.2. WSPARCIE KOBIET W CIAŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”	str. 29
IV. WYDATKI MIASTA KALISZA NA UTRZYMANIE DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ	str. 31
V. RODZINA WSPIERAJĄCA	str. 32
VI. ANALIZA SWOT	str. 33
VII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	str. 36
VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE	str. 36
IX. ADRESACI PROGRAMU	str. 41
X. REALIZATOR PROGRAMU	str. 41
XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY	str. 42
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	str. 42
XIII. MONITOROWANIE PROGRAMU	str. 43

I. WSTĘP

Rodzina stanowi podstawową komórkę społeczną i jest naturalnym środowiskiem dziecka, w którym powinny być zaspakajane jego podstawowe potrzeby. To właśnie w niej dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, które kształtują jego światopogląd, doświadcza szeregu emocji, a także przyswaja wzorce i zasady współżycia społecznego. Dla dziecka rodzina stanowi najważniejszy element więzi społecznej. Powinna dawać mu poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Ta, która funkcjonuje właściwie jest w stanie zadbać o te aspekty i zbudować prawidłowe poczucie własnej wartości wśród jej członków.

W sytuacji kiedy funkcjonowanie rodziny jest zaburzone, należy przywrócić jej prawidłowe wzorce. W tym celu należy ją wspierać i wspomagać, a nie zastępować w wypełnianiu jej roli opiekuńczo - wychowawczej. Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 dla miasta Kalisza opracowany został w związku z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2020 poz. 821 ze zm.). Zgodnie z ww ustawą nałożono na jednostki samorządu obowiązek udzielania wsparcia rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Obecny program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w mieście Kaliszu w latach poprzednich. Głównym jego założeniem jest wsparcie rodziny w sytuacji, gdy rodzina zaczyna borykać się z problemami. Złożoność przeciwności z jakimi zmagają się rodzina wymaga podejścia interdyscyplinarnego. Jest wiele przyczyn dezorganizujących prawidłowe funkcjonowanie rodziny i dlatego wymagają one stałego wsparcia asystentów rodziny oraz pracowników innych instytucji pomocowych. Dzięki kompleksowemu podejściu do rodziny zachodzi możliwość naprawy czynników zakłócających funkcjonowanie rodziny.

Wsparcie rodziny przez asystenta powinno polegać głównie na profilaktyce i podejmowaniu działań zmierzających do ochrony rodziny przed umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Aby ten cel osiągnąć rodzina musi wykorzystać własne zasoby, a asystenci rodziny powinni wspierać i wzmacniać ją w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania uwzględnione w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności, celem przywrócenia zdolności do wypełniania prawidłowych ról społecznych.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE KALISZU NA LATA 2022-2024

Założeniem programu jest dążenie do zmniejszania marginalizacji społecznej poprzez wzmocnienie środowisk rodzinnych w prawidłowym wychowywaniu dzieci. Poniższy program został stworzony z myślą o tym, że środowisko naturalne jest najlepszym podłożem rozwoju dla dziecka.

II. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Kalisz to miasto o średniej powierzchni z liczbą mieszkańców wynoszącą 95 081 osób według danych własnych Miasta Kalisza za rok 2020 (dane według BIP Urzędu Miasta Kalisza), natomiast według oficjalnych danych GUS za 2020 rok liczba mieszkańców Kalisza wyniosła 99 761 osób, z czego 53,4% stanowią kobiety, a 46,6% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 9,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 44,1 lat i jest większy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozuje się, że liczba mieszkańców Kalisza w 2050 roku wyniesie 79 226 mieszkańców. Kalisz jest miastem o ujemnym przyroście naturalnym wynoszącym -513. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -5,11 na 1000 mieszkańców Kalisza. W 2019 roku urodziło się 809 dzieci, z czego 47,3% to dziewczynki a 52,7% chłopcy. Średnia waga noworodków to 3 334 gramy. Zgodnie z danymi GUS za 2019 r. mieszkańcy Kalisza zawarli w 2019 roku 407 małżeństw, co jest równe 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to zdecydowanie mniej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tych latach odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Wartość ta jest porównywalna dla całego kraju. W Kaliszu zamieszkuje 26,4% mieszkańców stanu wolnego, 55,4% żyje w małżeństwie, 6,9 % mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,1% to wdowy i wdowcy. Taki odsetek rozwodów wiąże się ze zwiększającą się liczbą osób samotnie wychowujących dzieci, a co za tym idzie zwiększa się ryzyko powstawania trudności opiekuńczo - wychowawczych związanych z samotnym rodzicielstwem, co naraża dzieci na dodatkowy stres, trudne przeżycia natury psychicznej, traumy jak również poluzowanie więzi pomiędzy rodzicem a dzieckiem. Powyższe skutki często bywają przyczyną konieczności objęcia rodziny wsparciem pomocy społecznej, w tym asystenta rodziny.

Zdając sobie sprawę z aktualnych zagrożeń dotyczących rodziny w Kaliszu asystenci rodziny szczególną uwagę przywiązują do kształtowania prawidłowych wzorców i postaw rodzicielskich. Większość klientów nie miała możliwości wyniesienia prawidłowych wzorców ze swojego naturalnego środowiska co rzutuje na wychowanie ich własnych dzieci. Obecny postęp cywilizacyjny dodatkowo zwiększa ryzyko niewłaściwych zachowań i tworzy zagrożenie bezpieczeństwa dziecka. Mowa tu o uzależnieniu od gier komputerowych, głównie globalnych, dostępności prywatnych informacji na portalach społecznościowych oraz łatwości nawiązywania

wirtualnych znajomości. Dzieci i młodzież nie zawsze mają świadomość wynikających z tego zagrożeń, a rodzice często bagatelizują tego typu sprawy.

Reasumując, mieszkańcy Kalisza narażeni są na różnego rodzaju czynniki destrukcyjne, z którymi nie zawsze są w stanie poradzić sobie sami. Dlatego dla prawidłowego funkcjonowania rodziny często niezbędne jest wsparcie ze strony instytucji pomocowych.

TABELA 1: Przyczyny korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w latach: 2019-2021 w Kaliszu.

Przyczyna	2019	2020	2021 (I półrocze)
Bezdomność	69	82	67
Potrzeba ochrony macierzyństwa	88	106	59
Bezrobocie	1121	1139	848
Niepelnosprawność	1534	1376	1125
Długotrwała lub ciężka choroba	1737	1528	1132
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	935	772	513
Alkoholizm	160	166	120

Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	25	26	19
Sytuacja kryzysowa	2	4	6
Zdarzenie losowe	12	18	9
Ubóstwo	1982	1409	1092

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2019-2021 była długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, a także bezrobocie. Wiele rodzin boryka się również z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych o czym świadczy ciągle zapotrzebowanie na wsparcie ze strony asystenta rodziny. Każda przesłanka determinująca konieczność korzystania z pomocy społecznej powoduje, iż rodzina w pewnym zakresie staje się dysfunkcyjna.

Rodzina dysfunkcyjna najczęściej nie wywiązuje się ze swych zadań względem dzieci. W tego typu środowiskach bardzo często, na pierwszym miejscu zaspakajane są potrzeby rodziców. Wiąż emocjonalna pomiędzy dorosłymi a dziećmi jest zaburzona. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia, co powoduje niewłaściwe zachowania wśród jej członków. Przebywanie w takim środowisku naraża dziecko na wiele negatywnych emocji. Wielokrotnie dzieci w tego typu rodzinach postrzegane są jako obciążenie, ograniczające swobodę rodziców. Można zatem zauważyć, że takie dzieci często pozostawiane są same sobie i nie otrzymują właściwej opieki. Niewłaściwe zachowania dzieci są często bagatelizowane bądź przesadnie karane.

O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy wtedy, gdy:

- jedno bądź oboje rodziców uzależnione jest od alkoholu lub substancji psychoaktywnych,

- jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną bądź fizyczną wobec członków rodziny,
- występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini innych za swój stan zdrowia i stawia siebie na piedestale,
- występuje problemem wykorzystywania seksualnego.

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu wykonując swoje obowiązki podejmują szereg działań na rzecz rodzin z dysfunkcjami. Wymaga to zaangażowania i wysokiego profesjonalizmu, a przede wszystkim odpowiednich zasobów osobowościowych.

2.1. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH RODZIN

Znaczna część rodzin objętych pomocą to środowiska, które borykają się z różnego rodzaju problemami, często sprzężonymi ze sobą. Głównymi powodami wpływającymi na konieczność objęcia rodziny wsparciem asystenta są niewydolność wychowawcza, uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz alkoholu, bezrobocie, niezaradność życiowa, rodzina niepełna jak również upośledzenie umysłowe czy też choroba psychiczna.

Sytuacja rodzinna podopiecznych objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2019 - 2021 wskazuje, że rodziny pełne stanowią 38,9% środowisk. W niepełnym modelu rodziny najczęściej kobiety sprawowały opiekę nad dziećmi, mężczyznom zdarzało się to znacznie rzadziej. Kolejną grupę stanowią rodziny patchworkowe, powstające w wyniku ponownego zawierania związków przez jednego lub oboje rodziców. Taka rodzina składa się z dwójki partnerów posiadających dzieci ze swoich poprzednich związków i często również posiadających dziecko z nowego związku.

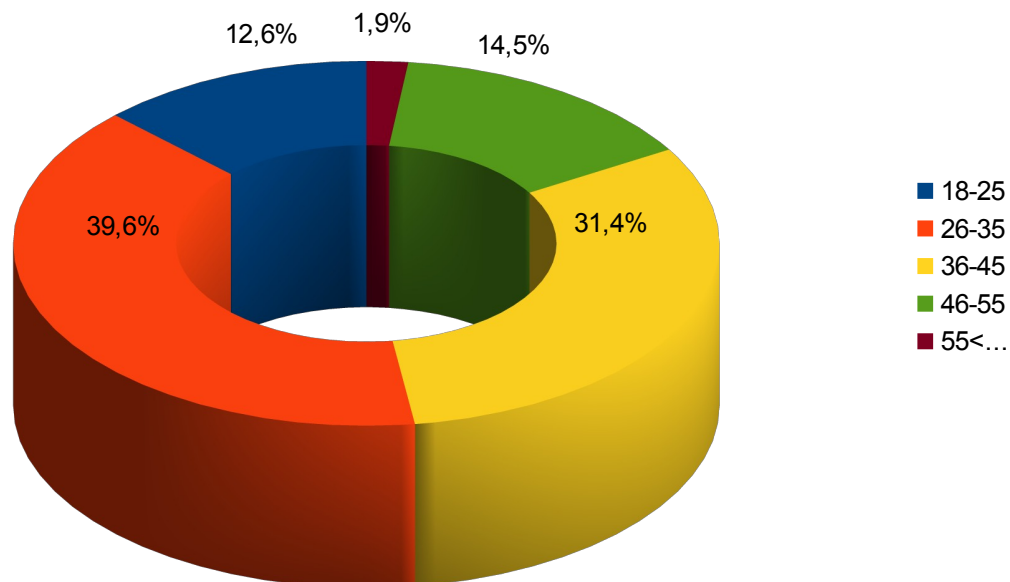
TABELA 2: Charakterystyka modelu rodziny.

Model rodziny	Ilość rodzin	
Pełna	62	
Niepełna	Kobiety samotnie wychowujące dzieci	76
	Mężczyźni samotnie wychowujący dzieci	6
Patchworkowa	15	

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Najwięcej osób dorosłych współpracujących z asystentem rodziny występowało w przedziale wiekowym: 26-35 lat, co stanowi 39,6% ogólnej liczby. Natomiast 31,4% to osoby w przedziale wiekowym: 36-45 lat. W dalszej kolejności wyszczególniono osoby w przedziale wiekowym 46-55 lat, które stanowiły 14,5% oraz w wieku 18-25 lat co przekłada się na 12,6%. Zdecydowanie rzadziej ze wsparcia asystenta rodziny korzystały osoby powyżej 55-tego roku życia, które stanowią 1,9%.

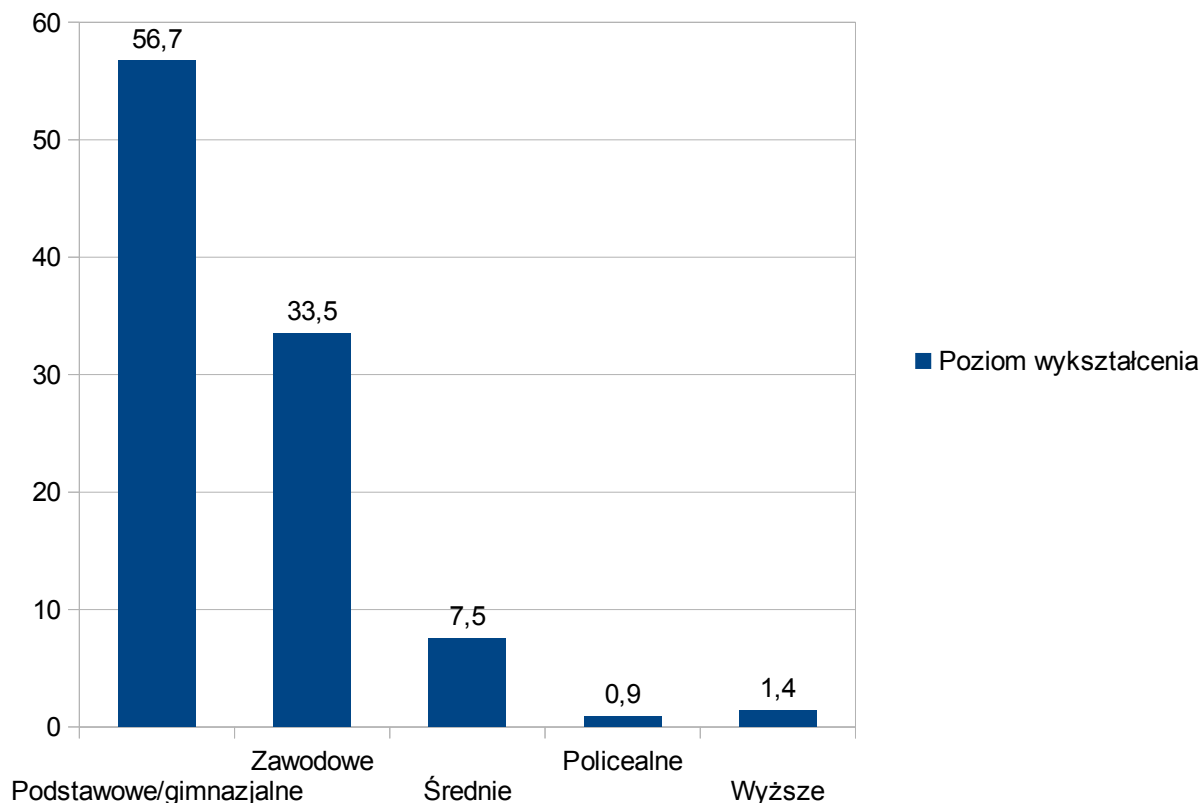
Wykres 1. Wiek dorosłych członków rodziny (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Poziom wykształcenia wspieranych rodziców jest najczęściej niski. Ponad połowa (56,7%) ukończyła jedynie szkołę podstawową i gimnazjum, zgodnie z koniecznością zrealizowania obowiązku szkolnego. Rzadziej rodzic uzyskał kwalifikacje na poziomie szkoły zawodowej (33,5%). Jedynie 7,5% rodziców legitymowało się wykształceniem średnim, a zaledwie 1,4% wykształceniem wyższym. Najrzadszym wykształceniem było wykształcenie policealne, które stanowiło 0,9%.

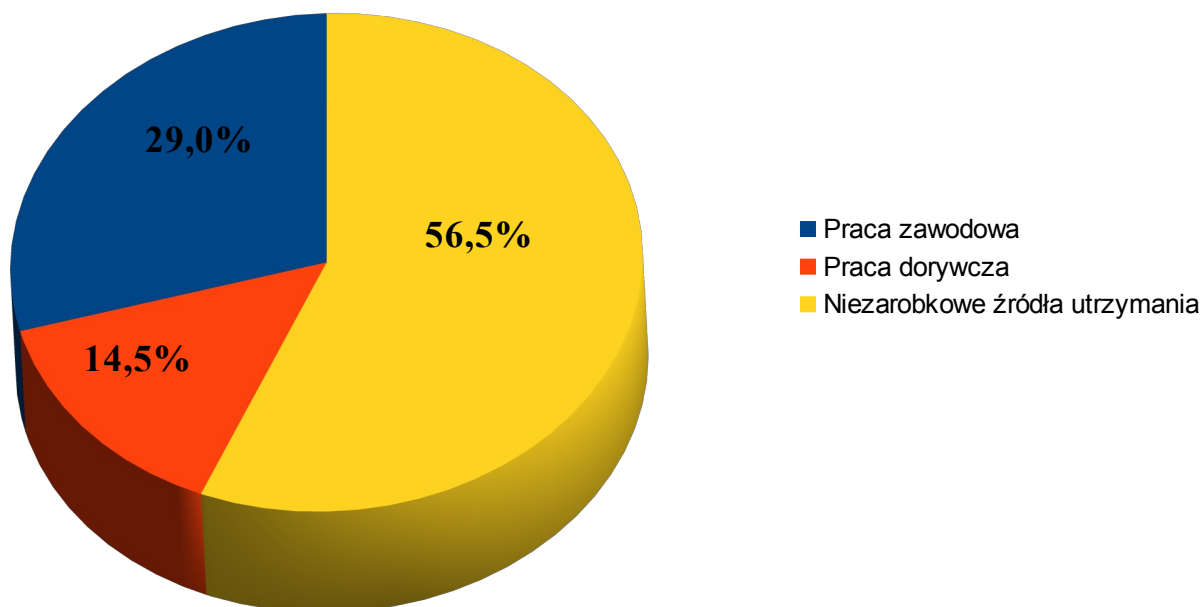
Wykres 2. Poziom wykształcenia osób dorosłych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Źródłem utrzymania rodzin objętych pomocą asystenta rodziny są w większości źródła niezarobkowe. Mowa tutaj o świadczeniach rodzinnych pozyskiwanych z Biura Świadczeń Rodzinnych, pomocy finansowej z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu, rencie chorobowej lub socjalnej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz alimentach co stanowi 56,5% ogółu klientów. Na podstawie uzyskanych danych od osób objętych wsparciem asystenta rodziny, rodzice zdecydowanie rzadziej uzyskiwali dochód z pracy zawodowej (29%) i dorywczej (14,5%).

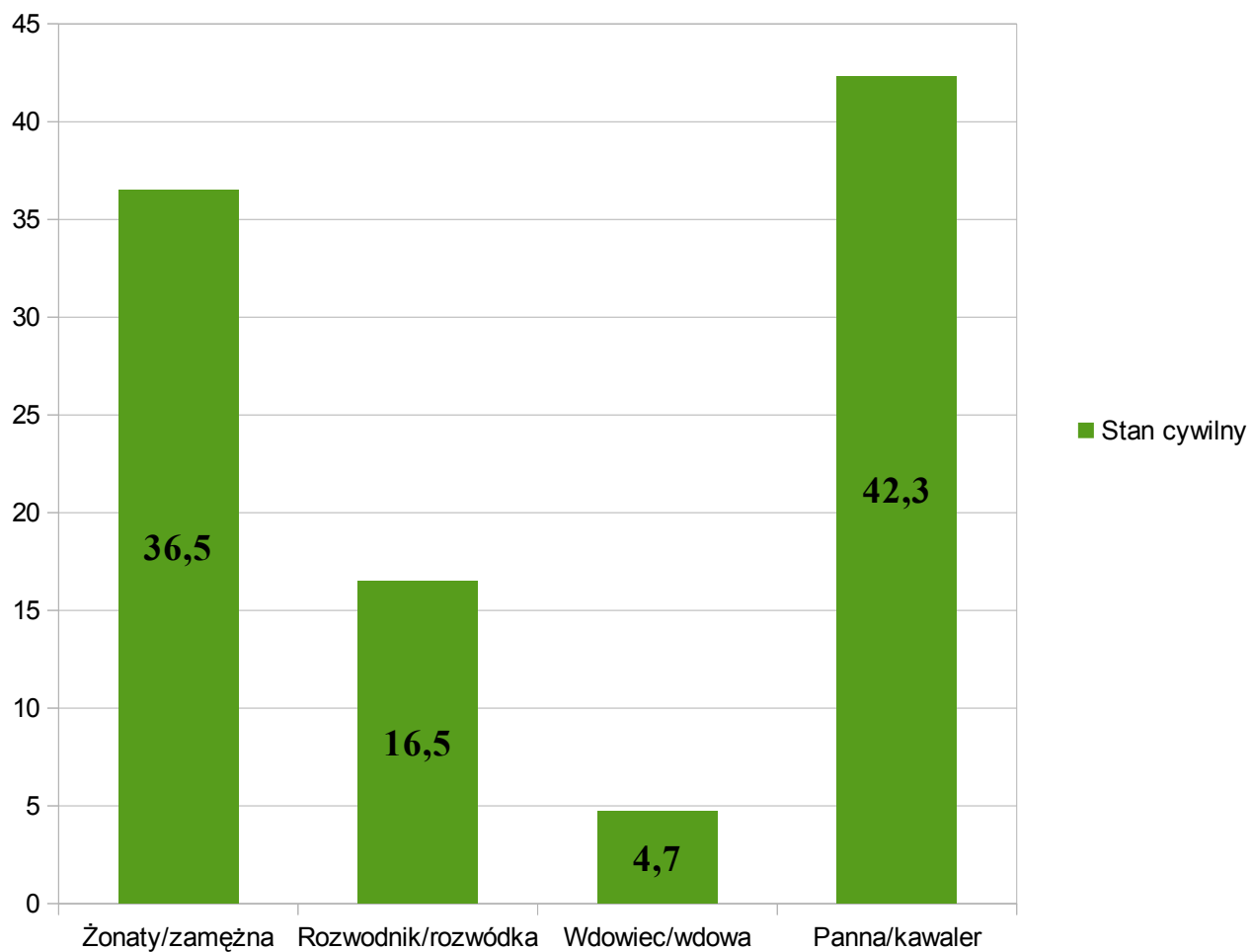
Wykres 3. Źródła utrzymania podopiecznych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Poniższy wykres przedstawia stan cywilny podopiecznych objętych wsparciem asystenta rodziny. Wynika z niego, iż 42,3% to osoby o statusie cywilnym panna/kawaler. W następnej kolejności plasują się osoby pozostające w związku małżeńskim (36,5%). Status rozwodnika/rozwódki wynosi (16,5%), co motywuje asystenta rodziny do planowania działań z rodziną mających na celu polepszenie relacji między członkami rodziny oraz działań zmierzających w kierunku uregulowania ich sytuacji prawnej. 4,7% to osoby owdowiałe.

Wykres 4. Stan cywilny osób dorosłych (dane w procentach)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Pracując zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wsparciem jednego asystenta rodziny może być objęte maksymalnie 15 rodzin.

TABELA 3: Zestawienie rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w latach 2019-2021.

ROK	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	LICZBA ASYSTENTÓW RODZINY
2019	136	324	9
2020	106	255	9
2021 (dane na I półrocze)	105	257	8

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2019 – 2021 jest porównywalna. Zjawisko to wynika z długofalowości działań i zadań podejmowanych z rodziną. Pomimo tego, że rodziny najczęściej same zgłaszają się po wsparcie asystenta rodziny do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu zdarza się, że są do tego zobowiązane nakazem Sądu. Wskazuje to, że zawód asystenta rodziny jest jedną z form pomocy wskazaną przez instytucję sądową w celu poprawy funkcjonowania rodziny.

TABELA 4: Wiek dzieci z rodzin objętych asystenturą rodziny w latach 2019 - 2021.

ROK	0-6 r. ż.	7-15 r. ż	16 < r. ż.
2019	135	172	17
2020	112	129	14
2021 (stan na I półrocze)	107	126	24

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Z danych wynikających z powyższej tabeli można zauważyć, że asystenci rodziny najczęściej pracują z dziećmi w przedziale wiekowym 7 – 15, co w 2020 roku stanowiło 50,5% wszystkich dzieci. Ta grupa wiekowa wymaga największego nakładu pracy, ponieważ są to dzieci z koniecznością realizowania obowiązku szkolnego. Asystenci rodziny czynnie wspierali dzieci w działaniach szkolnych, szczególnie w czasie trwania stanu epidemii COVID-19. Asystenci rodzin wspierali zarówno dzieci jak i rodziców. Pomagali w zorganizowaniu niezbędnego do nauki zdalnej sprzętu oraz w instalacji platform edukacyjnych. Za pomocą komunikatorów społecznościowych łączyli się z dziećmi na video-rozmowy i pomagali w wykonywaniu zadań. Można zauważyć, że postęp technologiczny sprawiał rodzicom dużą trudność i niezbędna była pomoc asystenta rodziny w tym zakresie.

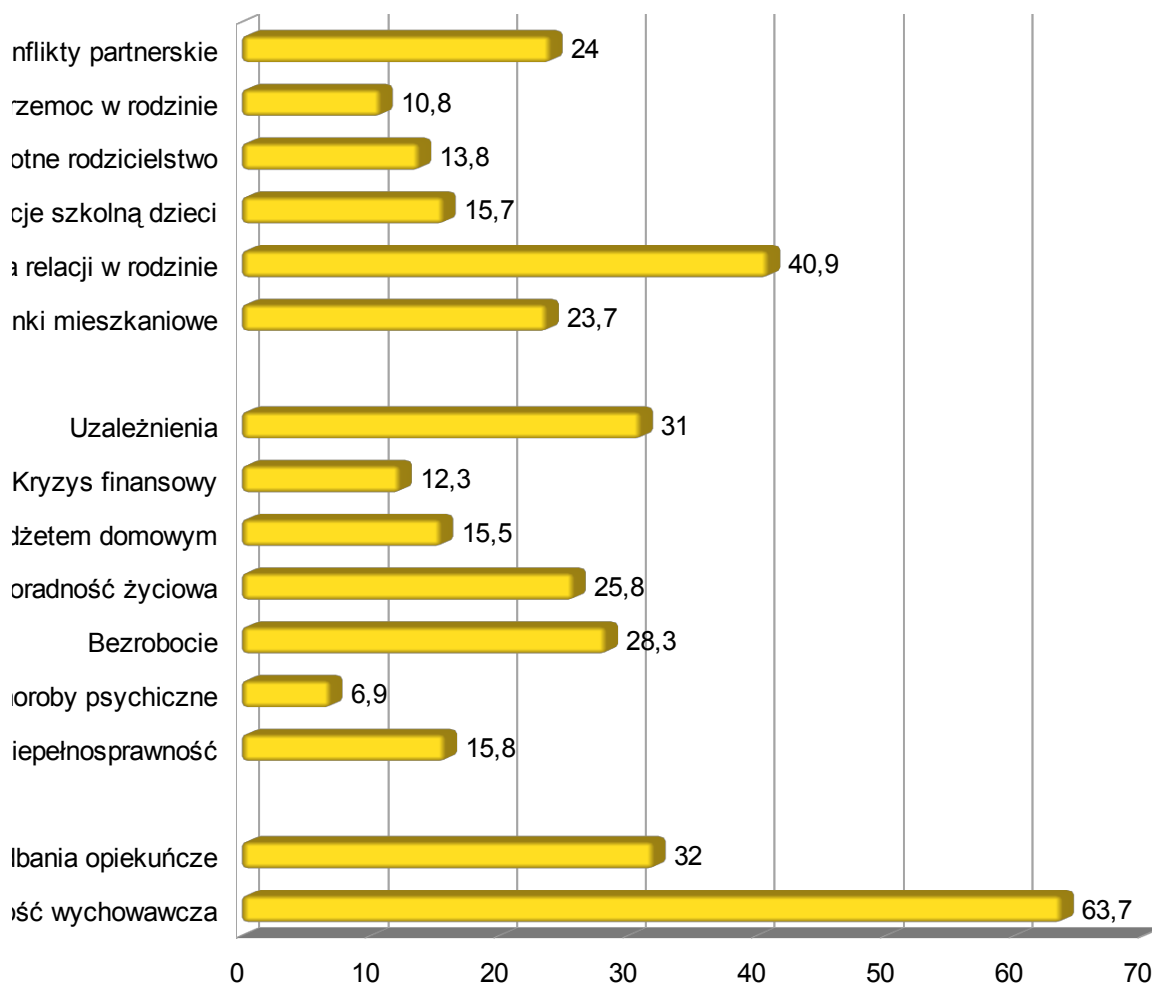
TABELA 5: Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w 2020 roku z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie.

		Rodziny z dziećmi						
Rok	Ogółem dzieci w rodzinie	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci	7 dzieci
2020	255	23	30	17	14	8	3	1

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W roku 2020 asystenci rodziny współpracowali ze 106 środowiskami. Pomocą objęto 255 dzieci. Znaczna większość środowisk to rodziny wielodzietne stanowiące 40,5%. W następnej kolejności plasują się środowiska z dwójką dzieci (28,3%). Z danych wynika, że wielodzietność ma znaczący wpływ na funkcjonowanie rodziny. Liczba dzieci w rodzinie określa ilość obowiązków, jakie przypadają rodzicom. Dysfunkcje opiekunów często uniemożliwiają wykonywanie w prawidłowy sposób funkcji rodzicielskich, zwłaszcza przy dużej ilości dzieci. W 2020 roku asystenci wspierali również rodziny starające się o powrót dzieci z pieczy zastępczej. Stanowiły one 9,5% wszystkich rodzin.

Problemy występujące w rodzinach objętych asystenturą rodzinną (dane w procentach, proc)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Głównymi problemami, z jakimi na przestrzeni lat spotyka się asystent w środowisku rodzin objętych współpracą są: niewydolność wychowawcza, zaburzenia relacji, zaniedbania opiekuńcze, uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych, bezrobocie, konflikt partnerski, trudne warunki mieszkaniowe, niepełnosprawność, nieumiejętne gospodarowanie budżetem domowym, brak zaangażowania w sytuację szkolną dziecka, samotne rodzicielstwo, kryzys finansowy, przemoc w rodzinie oraz choroby psychiczne. Z powyższych przyczyn wynika wiele deficytów. Składają się na nie między innymi niezadawalająca jakość życia, brak nawyków dotyczących higieny

osobistej, niedbałość o estetykę zamieszkałych lokali jak również niewłaściwy język komunikacyjny oraz niekonsekwencja w działaniu.

Praca asystenta rodziny z rodziną opierała się przede wszystkim na następujących aspektach: przeprowadzanie rozmów podnoszących kompetencje opiekuńczo – wychowawcze, pomoc w nauce dzieciom i motywowanie rodziców do większego zaangażowania w ich sytuację szkolną, wskazywanie pozytywnych form spędzania czasu wolnego z dziećmi, poprawie relacji w rodzinie, motywowaniu rodzin do większej samodzielności w działaniach, wprowadzaniu treningu czystości, treningu gospodarowania budżetem domowym, monitorowaniu stanu zdrowia dzieci, poprawie sytuacji ekonomicznej, motywowaniu dorosłych członków rodzin do uczestnictwa w terapii odwykowej i utrzymywaniu abstynencji, jak również w aktywizacji zawodowej.

III. ASYSTENT RODZINY

Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt (prezydent) zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo- wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny,

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.”¹

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu zatrudnionych jest 8 asystentów rodziny. Każdy z nich posiada wyższe wykształcenie o kierunku pedagogicznym w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej, opiekuńczo – wychowawczej, oraz oligofrenopedagogiki, a także wiedzę oraz odpowiednie predyspozycje do zajmowania opisywanego stanowiska. Są to osoby, które nie były i nie są pozbawione władzy rodzicielskiej, niekarane oraz na których nie ciąży obowiązek alimentacyjny. Ponadto asystenci rodziny regularnie uczestniczą w szkoleniach, dzięki którym podnoszą swoje kwalifikacje. W latach 2019 – 2021 asystenci rodziny wzięli udział w szkoleniach z zakresu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach na poziomie podstawowym i zaawansowanym, Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach w pracy z dzieckiem i młodzieżą, Asystent Rodziny – zadania, metodyka pracy, uprawnienia i dokumentowanie pracy z rodziną oraz programie Family Constellation Program dotyczącym przemocy w rodzinie oraz pracy z ofiarą i sprawcą. Wiedzę i umiejętności zdobyte podczas szkoleń aktywnie wykorzystują w pracy z rodzinami. Wykazują duże zaangażowanie oraz determinację we wspieraniu rodzin

¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2020 poz. 821 ze zm.)

i w rozwiązywaniu ich problemów. Dziesięcioletnia aktywność asystentów rodziny na rynku pracy sprawiła, że zawód ten stał się rozpoznawalny, a także zyskał uznanie społeczeństwa. Pomimo wielu trudności związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych asystenci rodziny zdają sobie sprawę, że jest to praca o charakterze misyjnym i wymaga długoterminowych działań.

Asystent rodziny przydzielany jest rodzinie na podstawie wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego, przy czym rodzina zawsze musi wyrazić dobrowolną zgodę na współpracę z asystentem. Głównym działaniem asystenta jest wspieranie rodziny w poszukiwaniu rozwiązań w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich własnych zasobów. Wsparcie to polega również na czynnej współpracy z pracownikiem socjalnym, kuratorem zawodowym oraz społecznym, szkołami, a także organizacjami pozarządowymi.

Asystenci rodziny w ramach wykonywanych działań podejmują współpracę z wieloma instytucjami. Są to szkoły i przedszkola, do których uczęszczają dzieci rodzin objętych współpracą. Pracownicy współpracują również z Sądami, Policją, Zespołem Interdyscyplinarnym oraz Biurem Świadczeń Rodzinnych. Ponadto w ramach wsparcia rodzin asystenci kontaktują się z instytucjami takimi jak Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów, poradnie specjalistyczne, Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności, a także Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Dodatkowo biorą czynny udział w zespołach oceny sytuacji dziecka, które odbywają się w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Kaliszu. Uczestniczą również w grupach roboczych w ramach prowadzonej procedury „Niebieskiej Karty”.

Praca asystenta rodziny opiera się na wielozadaniowości. Osoba pełniąca tę funkcję wspiera rodzinę w rozwiązywaniu podstawowych problemów socjalnych (opiekuńczo – wychowawczych, mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych itp.), jak również motywuje do aktywizacji społecznej, szkolnej i zawodowej.

Wsparciem Działu Asysty Rodzinnej objęte są często rodziny, w których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Tym bardziej cieszy fakt, iż w latach 2019 - 2021 udało się pozytywnie zakończyć współpracę z 19 środowiskami, u których zrealizowano działania ujęte w planie pracy. Rodziny te zostały usamodzielnione i były monitorowane przez okres 6 miesięcy od zakończenia współpracy.

TABELA 6: Rodziny usamodzielnione, które zakończyły z pozytywnym wynikiem współpracę z asystentem rodziny w latach: 2019 - 2021.

ROK	2019	2020	2021 (dane na I półrocze)
LICZBA RODZIN	11	5	3

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Warto nadmienić, że na proces usamodzielnienia klientów Działu Asysty Rodzinnej najczęściej składa się poprawa w zakresie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych oraz wyjście z nałogu. Poniższa tabela obrazuje, iż z biegiem lat liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych nie zmniejsza się. Pomimo tego, iż w 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało mniej środowisk niż w roku 2019, to dane na I półrocze 2021 roku wskazują na tendencję zwykłą.

TABELA 7: Wykaz środowisk korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-2021.

ROK	2019	2020	2021 (stan na I półrocze)
Liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	599	562	513

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

3.1. ZADANIA ASYSTENTA RODZINY ZGODNIE Z USTAWĄ O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Asystent rodziny podejmując współpracę z rodziną zawsze powinien kierować się indywidualnym podejściem, ponieważ każda rodzina objęta pomocą asystenta ma inne potrzeby, cele, zasoby i deficyty. Po zapoznaniu się z nimi możliwe jest ustalenie skutecznego planu działania z rodziną. W trakcie współpracy często zachodzi potrzeba aktualizacji tego planu. Asystent wspólnie z rodziną modyfikuje założenia, działania i cele wedle pojawiających się nowych potrzeb i problemów.

Do szczegółowych zadań asystenta rodziny należy:

- 1) wspieranie w codziennej organizacji dnia rodziny, znajdowania alternatywnych sposobów spędzania wspólnego czasu rodziny,
- 2) instruowanie i udzielanie wskazówek, jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe,
- 3) pomoc w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych,
- 4) doradzanie jak zarządzać budżetem domowym,
- 5) udzielanie informacji jak pracują i działają urzędy i placówki wsparcia na rzecz dziecka,
- 6) wyjaśnianie jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe,
- 7) wspieranie w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji, urzędów i innych instytucji,
- 8) motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) interweniowanie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia dziecka,
- 10) pomoc rodzinie w osiągnięciu celów możliwych do zrealizowania przez rodzinę.

Nadrzędnym celem pracy asystenta rodziny jest wspieranie i pomoc rodzinie w taki sposób aby zachowała swą integralność. Na pracę z rodziną składa się ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w obszarze ekonomicznym, socjalnym, społecznym oraz opiekuńczo – wychowawczym. W związku z powyższym asystent rodziny na podstawie obszarów współpracy ustalonych w porozumieniu z pracownikiem socjalnym i rodziną opracowuje plan pracy z rodziną, który jest następnie realizowany. Zadaniowy czas pracy asystenta rodziny służy realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Asystent rodziny pracuje głównie z rodzinami, w których sytuacja małoletniego dziecka wymaga wsparcia z zewnątrz. Efektem powinno być nabycie umiejętności samodzielnego wypełniania ról rodzicielskich w taki sposób, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Proces ten jest możliwy do osiągnięcia jedynie przy czynnym udziale rodziny na etapie każdego działania.

W swojej pracy asystenci rodziny podejmują czynności zmierzające do zwiększenia świadomości rodziców i zażegnania problemów rodzinnych. Dzięki temu rodzina ma możliwość przejąć kontrolę nad własnym życiem, tak aby środowisko rodzinne sprzyjało prawidłowemu rozwojowi dziecka.

TABELA 8: Działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach: 2019 - 2021.

DZIAŁANIA	2019	2020	2021 (dane na I półrocze)
SAMODZIELNE ZAŁATWIANIE SPRAW URZĘDOWYCH	40	33	41
PODJĘCIE TERAPII UZALEŻNIEŃ	14	16	11
POPRAWA SYTUACJI MIESZKANIOWEJ POPRZEZ:			
• POZYSKANIE INNEGO LOKALU MIESZKALNEGO	13	9	8
• ZAWARCIE UGODY Z MZBM KALISZ	4	2	7

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W MIEŚCIE KALISZU NA LATA 2022-2024

UTRZYMANIE ABSTYNENCJI	25	17	16
ZAPISANIE DZIECI DO PRZEDSZKOLA	20	33	18
PODJĘCIE TERAPII PSYCHOLOGICZNEJ, LOGOPEDYCZNEJ, PSYCHIATRYCZNEJ	40	19	23
ZWIĘKSZENIE DBAŁOŚCI O ZDROWIE	34	77	83
UREGULOWANIE PRAWNE SYTUACJI ŻYCIOWEJ	16	11	11
PODJĘCIE STAŁEJ PRACY ZAROBKOWEJ	20	28	10
POPRAWA KOMPETENCJI WYCHOWAWCZYCH	23	8	32
ZAPISANIE DZIECI DO ŚWIETLICY SOCJOTERAPEUTYCZNEJ	7	6	4
GOSPODAROWANIE BUDŻETEM DOMOWYM WSPÓLNIE Z ASYSTENTEM RODZINY	11	2	6

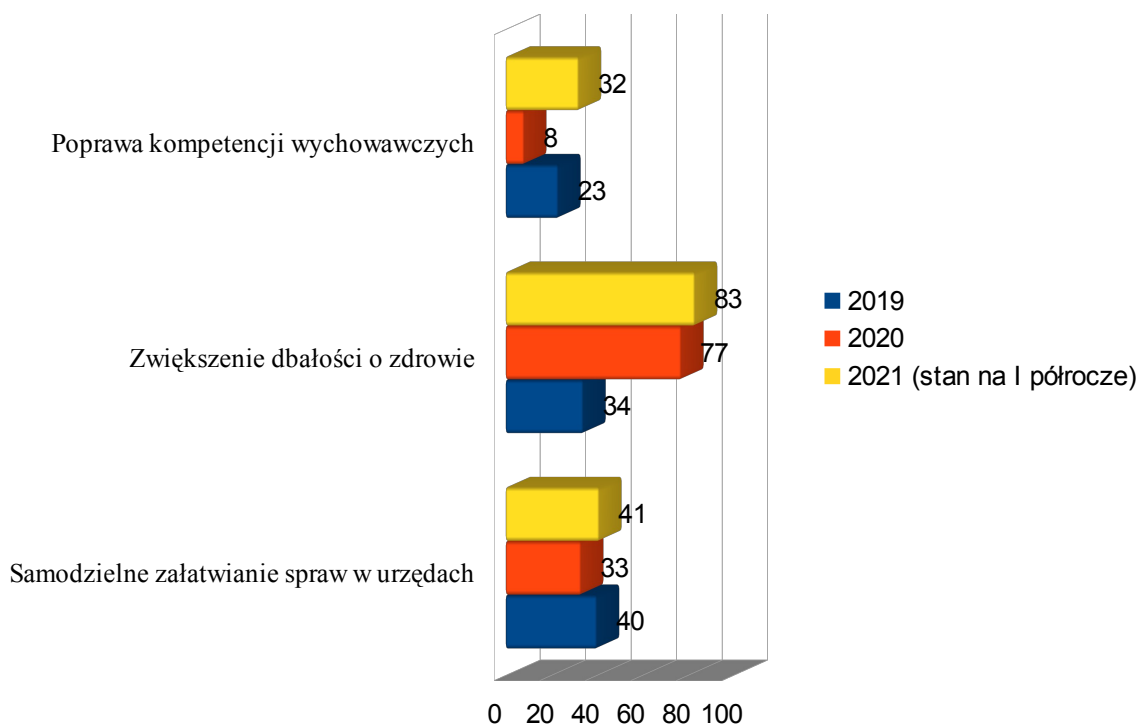
POMOC W PODNOSZENIU KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH	5	1	3
UMIESZCZENIE W STACJONARNYCH OŚRODKACH TERAPEUTYCZNYCH/ LECZENIA UZALEŻNIEŃ	2	1	2
POPRAWA RELACJI WŚRÓD DOROSŁYCH	16	2	8
OTRZYMANIE ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	8	5	4
POPRAWA SYTUACJI SZKOLNEJ DZIECI POPRZEZ:			
<ul style="list-style-type: none"> • ZAPISANIE DZIECI NA DODATKOWE ZAJĘCIA POZALEKCYJNE 	6	15	0
<ul style="list-style-type: none"> • INDYWIDUALNE NAUCZANIE DZIECI 	9	7	6
<ul style="list-style-type: none"> • POPRAWA KONTAKTÓW RODZICÓW ZE SZKOŁĄ DZIECI 	9	23	13

UZYSKANIE DODATKOWEGO ŚWIADCZENIA/ŹRÓDŁA FINANSOWEGO (BŚR, ZUS)	10	6	8
--	----	---	---

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Większość działań jakie podejmują asystenci rodziny to działania długofalowe. Współpraca z rodziną na podstawie opracowanego wcześniej planu trwa średnio 2 do 3 lat. Najczęściej efekty pracy zauważalne są po dłuższym czasie. W tabeli 8 przedstawione zostały działania poprawiające sytuację rodzin objętych asystenturą w latach 2019 - 2021. Niektóre z wymienionych działań uległy poprawie na przełomie opisywanych lat, co przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6. Sfery działań, w których nastąpił wzrost. (dane podane w liczbach rodzin)

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Można zauważyć, że rodziny objęte asystenturą w dużej mierze zwiększyły swoją dbałość o zdrowie. Prawdopodobnie było to spowodowane sytuacją epidemiologiczną w kraju. Z obawy o zakażenie wirusem SARS-CoV-2 rodziny częściej kontaktowały się z lekarzami. Sytuacja pandemiczna miała także wpływ na poprawę kompetencji opiekuńczo – wychowawczych. Przez nauczanie zdalne oraz brak możliwości organizowania zajęć pozalekcyjnych i świetlicowych rodzice spędzali ze swoimi dziećmi znacznie więcej czasu. Asystenci rodziny udzielali w tym zakresie bardzo dużo porad, również telefonicznych pozostając w stałym kontakcie z rodzinami. Klienci nieco lepiej radzili sobie także z załatwianiem spraw w urzędach. W związku z zaistniałą sytuacją asystenci rodziny rzadziej towarzyszyli rodzinom podczas wizyt w urzędach. Pomoc w tym zakresie opierała się głównie na poradnictwie i umawianiu terminów w instytucjach. Asystenci nadal wspierali rodziny w wypełnianiu dokumentacji, jednak klienci samodzielnie dostarczali je do urzędów. Pomimo poprawy w funkcjonowaniu niektórych sfer zauważono, że izolacja związana ze stanem epidemii negatywnie wpłynęła na wiele rodzin. Świadczy o tym rosnące zapotrzebowanie na wsparcie asystenta rodziny, jak również nasilenie cyberuzależnienia i rozluźnienie relacji z rówieśnikami.

Asystenci rodziny w ramach swojej pracy w roku 2019 prowadzili cykle warsztatów na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Były one dedykowane rodzinom, z którymi współpracowali. Dzięki nim środowiska objęte asystenturą mogły dodatkowo zaznajomić się i usprawnić swoje umiejętności z różnych dziedzin życia. Niestety w wyniku wprowadzenia w Polsce stanu epidemiologicznego i związanych z nim obostrzeń w latach 2020 – 2021 warsztaty nie odbyły się, pomimo ich wcześniejszego zaplanowania.

TABELA 9: Wykaz warsztatów prowadzonych przez asystentów rodziny w roku 2019 dla rodzin objętych asystenturą.

METODA	CEL	EFEKT
<p>WARSZTAT „SZKOŁA DLA RODZICA”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - modyfikowanie niepożądanych lub nieodpowiednich zachowań dziecka bez stosowania różnorodnych form przemocy, - nabycie umiejętności wyznaczania granic i zasad, - usystematyzowanie wiedzy i doświadczenia w zakresie wyznaczania kar i nagród, - rozpoznawanie, wyrażanie i akceptowanie uczuć. 	<ul style="list-style-type: none"> - radzenie sobie z trudnymi zachowaniami dziecka, - konsekwencja w kierowaniu procesem wychowawczym dziecka, - nawiązanie efektywnej współpracy z dzieckiem, - zwiększenie własnej świadomości na temat wychowania i rodzicielstwa.

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

Ponadto w 2019 roku organizowany był festyn tematyczny, by podopieczni mieli możliwość w sposób kreatywny i prozdrowotny spędzić czas z dziećmi i tym samym zacieśnić więzy rodzinne. Organizację festynu chętnie wspierali pozyskani wcześniej przez asystentów rodziny sponsorzy. W roku 2020 w związku z ogłoszeniem stanu epidemii w kraju zawieszono dodatkową działalność asystentów rodziny. Mimo zaplanowanych wcześniej warsztatów nie było możliwości zorganizowania ich. Dział Asysty Rodzinnej w roku 2021 organizował wycieczki dla dzieci z rodzin objętych wsparciem. Dzieci miały możliwość odwiedzenia „Alpakoteli” w Cekowie, gdzie obcowały z alpakami oraz udziału w wycieczce do Rodzinnego Parku Przygód i Edukacji

„Górecznik”. Wycieczki były całkowicie bezpłatne, a asystenci dzięki pozyskanym sponsorom zorganizowali transport oraz posiłek dla dzieci.

3.2. WSPARCIE KOBIET W CIAŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie *Ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”* (Dz. U. 2020 poz. 1329) każda kobieta będąca w ciąży oraz jej rodzina, a także rodziny w których przyszło na świat ciężko chore dziecko, mają prawo ubiegać się o wsparcie w postaci asystenta rodziny. Wsparcie to przydzielone jest na wniosek rodziny złożony do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. W związku z powyższym asystenci rodziny udzielają wsparcia i poradnictwa kobietom i ich rodzinom w zakresie obowiązującej ustawy. Uwzględnia się tu w szczególności kobiety w ciąży powikłanej, kobiety z niepowodzeniem położniczym oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.²

Na mocy tej ustawy asystent obejmuje wsparciem rodziców oczekujących dziecka. Działania asystenta rodziny zgodnie z ustawą dotyczą: poradnictwa w zakresie działań mających na celu wsparcie przyszłych rodziców, pomocy w przewyciężaniu trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, dostępu do pomocy prawnej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. W ramach tej ustawy asystenci podejmują współpracę z Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym, przychodniami lekarskimi, Biurem Świadczeń Rodzinnych, położnymi i ginekologami oraz psychologami.

---

²Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2020 poz.1329)

TABELA 10: Liczba rodzin, którym asystenci udzielili wsparcia zgodnie z Ustawą „Za życiem”.

	2019	2020	2021 (stan na I półrocze)
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w ramach ustawy „Za życiem”	26	18	12
W tym liczba kobiet w ciąży zagrożonej	4	6	3

IV. WYDATKI MIASTA KALISZA NA WSPÓLFINANSOWANIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej.

Wydatki na opiekę i wychowanie dziecka wynoszą:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza składa się na placówki opiekuńczo– wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka.

TABELA 11: Koszty jakie ponosi miasto na współfinansowanie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej.

	2019	2020	2021 (dane na I półrocze)
Rodzinna piecza zastępcza	706.000,00	907.029,61	522.888.88
Pieczka instytucjonalna	1.086,384,29	1.209.067,41	671.622.00

ŹRÓDŁO: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu

W układzie budżetu Miasta Kalisza ww. wydatki miasta są równocześnie dochodami powiatu. Koszty związane z finansowaniem systemu pieczy zastępczej z roku na rok wymagają zwiększenia nakładu finansowego. Wynika to głównie ze wzrostu kosztów utrzymania w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, ale również ze wzrostu świadczeń pieniężnych na pieczę zastępczą oraz faktu, że dzieci często pozostają w pieczy zastępczej przez okres dłuższy niż 3 lata.

V. RODZINA WSPIERAJĄCA

„Art. 29. 1. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

2. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1. Opiece i wychowaniu dziecka*
- 2. Prowadzeniu gospodarstwa domowego;*
- 3. Kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.*

Art. 30. 1. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

2. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt (prezydent) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Art. 31. 1. Z rodziną wspierającą wójt (prezydent) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2.

2. Wójt (prezydent) może upoważnić kierownika ośrodka pomocy społecznej do ustanawiania rodziny wspierającej lub zawierania i rozwiązywania umów, o których mowa w ust. 1.”³

³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2021r. Poz. 1006 ze zm.)

W dalszym ciągu, nie ma osób chętnych do sprawowania funkcji rodziny wspierającej. Rodziny objęte wsparciem asystenta również nie potrafią wskazać rodziny, która mogłaby pełnić taką funkcję. Rodziny wspierające wymagają nakładu finansowego oraz serii specjalistycznych szkoleń. Na terenie całego kraju bardzo rzadko stosuje się taką formę pomocy.

VI. ANALIZA SWOT

W związku z opracowaniem Programu Wspierania Rodziny w mieście Kalisz na lata 2022 - 2024 dokonano analizy SWOT.

TABELA 12: Analiza SWOT.

MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> - Obowiązujące, strategie oraz akty prawne z nowelizacjami, - Sprawność działania instytucji pomocy społecznej, - Partnerstwo samorządu z organizacjami pozarządowymi - Współpraca instytucji działających na rzecz rodziny np. Zespół Interdyscyplinarny i grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	<ul style="list-style-type: none"> - Znaczna liczba rodzin z dysfunkcjami, - Słaba motywacja oraz niechęć do zmian jako postawy osób objętych pomocą socjalną, - Niska świadomość w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, - Problem uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych, - Niechęć do udziału w zajęciach edukacyjnych, grupach wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje społeczne, - Niski poziom zaangażowania klientów pomocy

<ul style="list-style-type: none"> - Oferta wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla rodzin i osób przeżywających problemy, - Rozpowszechnianie wiedzy społeczno - ekonomicznej poprzez edukację i realizację zajęć, - Wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji pracujących na rzecz rodziny, - Ustawiczne kształcenie kadry pomocy społecznej w zakresie umiejętności działania na rzecz rodziny i osób, - Pozalekcyjna działalność szkół podstawowych oraz świetlic socjoterapeutycznych, - Szeroka działalność Klubu Integracji Społecznej promująca wartości prospołeczne, - Aktywność lokalna grup społecznych (grupy osiedlowe), - Aktywizacja zawodowa i społeczna (organizacja programów dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym), - Wzrost liczby ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kaliszu, - Dobre zaplecze edukacyjne i sportowe na terenie Miasta Kalisz, - Dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom na terenie całego miasta, - Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - Występująca sieć rodzin zastępczych	<p>społecznej w wykorzystanie własnych zasobów i możliwości w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niski standard lokali z zasobów miasta, - Brak rodzin wspierających, - Niewystarczająca liczba rodzin zastępczych, - Brak interwencyjnych miejsc w pieczy zastępczej.
--	--

<p>i Rodzinnych Domów Dziecka,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie rodzin przez asystenta rodziny, - Pomoc w formie asystenta osoby niepełnosprawnej oraz opieki wytechnieniowej, - Kaliska Karta Mieszkańca oraz Rodzina 3+. 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie polityki prorodzinnej, - Podwyższenie jakości życia, - Wykorzystywanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych, - Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych, rodzin biologicznych, wychowanków placówek w procesie usamodzielnienia, - Współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny, - Udział rodzin w działających na terenie miasta grupach wsparcia oraz innych działaniach integrujących w środowiskach lokalnych, - Wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności, - Wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz dziecka i rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - Występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodzica i więzi rodzinnych, - Występowanie zjawisk patologicznych, takich jak agresja, przemoc w rodzinie, wandalizm, uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych, cyberuzależnienia młodzieży, - Występowanie zjawiska pokoleniowego dziedziczenia wyuczonej bezradności, - Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na szkołę oraz inne instytucje, - Brak chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, - Przerzucanie coraz większej liczby zadań na samorządy bez zabezpieczenia odpowiedniego finansowania kosztów ich realizacji. - Skomplikowane i niespójne przepisy prawa, biurokratyzaacja, - Utrudnione leczenie psychiatryczne dzieci ze względu na brak miejsc w szpitalach.

Powyższa analiza SWOT została skonstruowana w oparciu o stan wiedzy i doświadczenie asystentów rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Nieustanny monitoring

spraw związanych z pomocą społeczną, doświadczenie w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi oraz niewydolnymi wychowawczo pozwolił wyodrębnić przedstawione mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia. Pozytywnym aspektem jest to, że przeważają mocne strony i istnieje duża szansa na wyeliminowanie zagrożeń oraz słabych stron. Sprawnie działająca asystentura rodziny przyczynia się do zmniejszenia marginalizacji społeczeństwa, a korzystając z wyodrębnionych szans można udoskonalić metody działania, a także zwiększyć korzystanie z posiadanych zasobów.

VII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Głównym celem programu jest wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz dążenie do poprawnych relacji rodzinnych, a także wspieranie kobiet w ciąży i ich rodzin zgodnie z ustawą „Za życiem”.

VIII. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Wspieranie rodzin we właściwym wypełnianiu zadań i ról rodzicielskich.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno - bytowych rodzin.
3. Profilaktyka prozdrowotna.
4. Podejście interdyscyplinarne w pracy na rzecz rodziny.
5. Poradnictwo i wspieranie kobiet w ciąży i rodzin w ramach ustawy „Za życiem”.

TABELA 13: Cele, zadania oraz sposób realizacji Programu Wspierania Rodziny w mieście Kaliszu na lata 2022-2024.

Lp.	CEL	ZADANIE	SPOSÓB REALIZACJI
1.	<p>WSPIERANIE RODZIN WE WŁAŚCIWYM WYPEŁNIANIU ZADAŃ I RÓL RODZICIELSKICH</p>	<ul style="list-style-type: none"> - działania poprawiające funkcjonowanie rodziny - nabycie umiejętności radzenia sobie z trudnymi zachowaniami dziecka - organizowanie warsztatów dla rodziców z zakresu poprawy kompetencji opiekuńczo - wychowawczych - stworzenie grup wsparcia z wykorzystaniem metody Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach prowadzonych przez przeszkolonych w tym zakresie asystentów rodziny - egzekwowanie obowiązku szkolnego - organizacja wycieczek dla dzieci rodzin objętych 	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rodziny poprzez pracę socjalną oraz współpracę z asystentem rodziny - udział w warsztatach organizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu - czynny udział w grupach wsparcia prowadzonych przez Dział Asysty Rodzinnej - wspieranie i motywowanie rodziców do większego zaangażowania w sytuację szkolną dzieci - pozyskanie sponsorów, którzy udostępnią niezbędne

		<p>asystenturą</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja dzieci w zakresie dodatkowych zajęć edukacyjnych - poprawa i monitorowanie stanu zdrowia, a także sytuacji prawnej - aktywizacja zawodowa 	<p>usługi</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestnictwo dziecka w zajęciach dydaktycznych w placówkach oświatowych oraz świetlicach socjoterapeutycznych - pomoc specjalistów m.in.: psychologów, psychiatrów, terapeutów, radców prawnych - motywowanie klientów do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i podejmowania stałego źródła zarobkowego
2	<p>ZABEZPIECZENIE PODSTAWOWYCH POTRZEB SOCJALNO - BYTOWYCH RODZIN</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zdobycie stałej pracy zarobkowej - nabycie świadczeń przysługujących rodzinie - racjonalne gospodarowanie budżetem domowym - poprawa warunków 	<ul style="list-style-type: none"> - udostępnianie ofert pracy - pomoc w skompletowaniu i wypełnieniu odpowiedniej dokumentacji - niwelowanie zobowiązań ciążących na rodzinie poprzez organizację warsztatów z zakresu treningu budżetowego - zamiana lokalu

		<p>mieszkaniowych</p>	<p>mieszkalnego, większa dbałość o estetykę lokalu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazanie odpowiedniej instytucji pomocowej - pokazanie właściwego zagospodarowania przestrzeni mieszkalnej - motywowanie i instruowanie do dbałości o lokal mieszkalny
<p>3</p>	<p>PROFILAKTYKA PROZDROWOTNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie pomocą terapeutyczną i specjalistyczną - nabycie umiejętności dbania o zdrowie i higienę osobistą - poprawa estetyki wyglądu - wdrożenie profilaktyki prozdrowotnej 	<ul style="list-style-type: none"> - podjęcie terapii/leczenia - utrzymanie stałej współpracy ze specjalistami i terapeutami - monitorowanie stanu zdrowia, a także instruowanie zachowań sprzyjających dbałości o higienę osobistą - wskazanie odpowiednich instytucji oraz pomoc w

			dopełnieniu formalności
4	PODEJŚCIE INTEREDYSCYPLINARNE W PRACY NA RZECZ RODZIN	<ul style="list-style-type: none"> - wzbudzanie i podtrzymanie motywacji rodzin do ich prawidłowego funkcjonowania - współpraca asystenta rodziny z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny - utrzymywanie kontaktu z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej i dążenie do jego powrotu do rodziny biologicznej 	- wsparcie ze strony specjalistów i instytucji
5	USTAWA „ZA ŻYCIEM”	<ul style="list-style-type: none"> - poradnictwo w zakresie Ustawy „Za Życiem” - pomoc w przewycięzaniu trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka - wsparcie psychologiczne - dostęp do pomocy prawnej - dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki 	- wskazanie instytucji oraz pomoc w dopełnieniu formalności

		zdrowotnej - uzyskanie świadczenia finansowego	
--	--	--	--

IX. ADRESACI PROGRAMU

Program wspierania rodziny na lata 2022-2024 opracowany został z myślą o rodzinach borykających się z trudnościami w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, rodzin dysfunkcyjnych, z niepełnosprawnością, a także o kobietach w ciąży i ich rodzinach otrzymujących wsparcie zgodnie z Ustawą „Za Życiem”.

X. REALIZATOR PROGRAMU

Głównym realizatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu, którego zadaniem statutowym jest realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

XI. PRZEWIDYWANE REZULTATY

1. Wzmocnienie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodziny.
2. Poprawa w zakresie pełnienia ról społecznych rodziny.
3. Zwiększenie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców rodzinnych.
4. Profilaktyka uzależnień od alkoholu i substancji psychoaktywnych.
5. Koordynowanie działań w obszarze realizacji zadań wynikających ze wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „*Za życiem*”.
6. Zapobieganie rozdzieleniu rodzin i umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej.
7. Usprawnienie pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w obszarze realizacji zadań wynikających ze wspierania rodziny.
8. Podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny.

XII. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Program wspierania rodziny w mieście Kalisz na lata 2022 – 2024 finansowany będzie z budżetu miasta. Znajduje się on w planie finansowym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. W przypadku pojawienia się ewentualnych resortowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu wystąpi o zewnętrzne środki finansowe.

XIII. MONITOROWANIE PROGRAMU

Monitorowanie programu wspierania rodziny w mieście Kalisz na lata 2022 – 2024 odbywać się będzie na podstawie sprawozdań z wykonywanych zadań oraz analizy zebranych informacji na temat realizacji działań ujętych w programie. Informacje te przedstawione zostaną Radzie Miejskiej Kalisza w corocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych gminy w zakresie wspierania rodziny.

Uzasadnienie

Stosownie do treści art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U z 2020 r., poz. 821 ze zm.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Dotychczas obowiązujący Program Wspierania Rodziny przyjęty był na lata 2019-2021. W związku z powyższym podjęcie przedmiotowej uchwały jest konieczne i uzasadnione.

*Prezydent
Miasta Kalisza
/.../
Krystian Kinastowski*